

БСЛІКОВА М. І.,
аспірант
кафедри адміністративного права
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

УДК 342.94+342.518+342.553

АДМІНІСТРАТИВНЕ ОСКАРЖЕННЯ АКТИВ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Стаття присвячена проблемі адміністративного оскарження індивідуальних актів та нормативно-правових актів органів виконавчої влади. Висвітлені теоретичні та правові аспекти з цього питання. Запропоновані можливі шляхи удосконалення механізму оскарження актів органів виконавчої влади в адміністративному порядку.

Ключові слова: адміністративне оскарження, нормативно-правовий акт, орган виконавчої влади, індивідуальні акти.

Стаття посвящена проблеме административного обжалования индивидуальных актов и нормативно-правовых актов органов исполнительной власти. Освещены теоретические и правовые аспекты, касающиеся этого вопроса. Предложены возможные пути совершенствования механизма обжалования актов органов исполнительной власти в административном порядке.

Ключевые слова: административное обжалование, нормативно-правовой акт, орган исполнительной власти, индивидуальные акты.

The article deals with the administrative appeal of individual acts and legal acts of the executive power. Highlights the theoretical and legal aspects of this issue. Suggested possible ways to improve the mechanism of appeal acts of executive power administratively.

Key words: administrative appeal, a legal act, executive authority, individual acts.

Вступ. Адміністративне оскарження є однією з форм захисту громадянами своїх прав та законних інтересів, що порушені внаслідок незаконних та неправомірних дій (бездіяльності) та рішень органів виконавчої влади. Така форма закріплена на конституційному рівні – у Конституції України, та на законодавчому – у Законі України «Про звернення громадян» і деталізована в різних нормативно-правових актах підзаконного характеру. Предметом адміністративного оскарження можуть бути рішення, дії або бездіяльність органів публічної влади. Предметом нашого дослідження виступають рішення, що знаходять свій зовнішній вияв у нормативно-правових актах та актах індивідуальної дії. Зазначена тема є недостатньо розробленою та малодослідженою.

Питанню адміністративного оскарження актів органів виконавчої влади у науковій літературі приділено недостатньо уваги, особливо це стосується оскарження нормативно-правових актів (далі – НПА) в адміністративному порядку. Загальній характеристиці оскарження рішень, дій та бездіяльності органів виконавчої влади були присвячені наукові праці: О. Грибка, Л. Кисіль, І. Картузова, О. Костюкевича, Д. Лученко, В. Тимошука, специфіку адміністративного оскарження в окремих сферах державного управління вивчали: Н. Александрова, В. Галай, В. Колпаков, С. Убогий та ін. А. Присяжнюк аналізував правове регулювання оскарження рішень органів виконавчої влади в цілому. Оскарження НПА висвітлювали у своїх роботах В. Зуй та Я. Рябченко, але зазначені науковці розглядали судовий, а не адміністративний порядок оскарження нормативно-правових актів.

Вищевикладене зумовлює необхідність проведення комплексного дослідження стосовно оскарження актів органів виконавчої влади в адміністративному порядку шляхом здійснення аналізу теоретичних напрацювань та положень законодавства з цього актуального питання.

Постановка завдання. Завданням цієї статті є узагальнення теоретичних позицій науковців відносно адміністративного оскарження актів органів виконавчої влади, висвітлення положень чинного законодавства з цієї проблематики з метою оптимізації механізму адміністративного оскарження.

Результати дослідження. В адміністративно-правовій науці під органом виконавчої влади визнається частина державного апарату (організація), яка має власну структуру та штат службовців, територіальний масштаб діяльності, утворюється в установленому законом або іншими правовими актами порядку і в межах передбаченої компетенції здійснює від імені і за дорученням держави функції державного управління в економічній, соціально-культурній, адміністративно-політичній сферах суспільного життя [1, с.75-76]. Задля виконання зазначених функцій він уповноважений видавати акти державного управління. Акт дер-

жального управління – це офіційний припис, який заснований на законі, прийнятий суб'єктом управління на будь-якому рівні державної ієрархії в порядку одностороннього волевиявлення і в межах його компетенції з додержанням встановленої процедури та форми і тягне за собою певні юридичні наслідки [1, с.156]. У доктрині адміністративного права існує багато критеріїв, за якими ці акти можна класифікувати, проте у межах нашого дослідження актуальним є лише один із них – критерій юридичних властивостей. За ним акти державного управління поділяються на нормативні, індивідуальні та змішані. Розглянемо та проаналізуємо індивідуальні акти та НПА як предмет адміністративного оскарження.

Визначення акта індивідуальної дії на законодавчому рівні не закріплено. Однак, у Роз'ясненні Президії Вищого Арбітражного Суду України від 26.01.2000 № 02-5/35 говориться про такий вид акту державного органу як акт ненормативного характеру, тобто індивідуальний акт, що породжує права і обов'язки тільки у того суб'єкта (чи визначеного ними певного кола суб'єктів), якому він адресований [2].

Вважаємо за доцільне відмітити, що предметом адміністративного оскарження можуть бути не будь-які індивідуальні правові акти, а лише індивідуальні акти управління, що видані компетентними державними органами та їх посадовими особами.

У спеціалізованій літературі найчастіше автори обмежуються твердженням, що правозастосовчі (індивідуальні) акти містять приписи (або констатації) конкретним виконавцям про виконання дій, про заохочення і т. ін., це акти разового застосування. Але такі акти мають ширше значення. Більш вдалим є трактування індивідуальних актів як рішень суб'єктів адміністративної влади, звернених до конкретних осіб. Загальною рисою, яка відрізняє індивідуальні акти управління, є їх виражений правозастосовчий характер. Головними рисами таких актів є: а) чітке формулювання конкретних юридичних волевиявлень суб'єктами адміністративного права, які видають такі акти; б) розв'язання за їх допомогою конкретних, а саме, індивідуальних справ або питань, що виникають у сфері державного управління; в) чітка визначеність адресата – конкретної особи або осіб, тобто ці акти є персоналізованими; г) виникнення конкретних адміністративно-правових відносин, обумовлених цими актами. Будучи в основній масі правозастосовчими актами, вони створюють, змінюють, припиняють правовідносини. Говорячи про правозастосовчий характер індивідуальних актів управління, не можна применшувати і їх регулюючого значення. Індивідуальні акти, на основі й у межах правил, що містяться в правових нормах, встановлених нормативними актами, регламентують ті чи інші управлінські відносини. Але, на відміну від нормативних актів, які регулюють абстрактні управлінські відносини, індивідуальні акти управління регулюють казуальні відносини; г) створення ними юридичних наслідків у формі прав, обов'язків, їх зміни чи припинення. За юридичними наслідками індивідуальні акти можуть бути зобов'язуючими, забороняючими, правоуповноважуючими і такими, що містять відмови. За результатами використання індивідуальних актів управління в реалізації правових норм можна робити висновки не тільки про стан правозастосовчої діяльності у сфері державного управління, а й про якість нормативно-правового регулювання відповідних суспільних відносин.

Таким чином, індивідуальні правові акти управління – це правозастосовчі акти, які вирішують конкретні управлінські справи, звернені до конкретних осіб-адресатів, визначають їхню поведінку і породжують індивідуальні права та обов'язки, мають державновладний, творчий характер, видаються у встановленому законом порядку уповноваженими на це державними органами і їх посадовими особами і вичерпують себе одноразовим застосуванням [3, с.151-152].

До індивідуальних актів управління, що є предметом адміністративного оскарження, можна віднести, наприклад, постанову про адміністративне правопорушення, постанову про порушення митних правил, податкові повідомлення-рішення та ін. Зазначимо, що такі акти можуть бути оскаржені лише особами, безпосередні права, свободи чи охоронювані законом інтереси яких такими актами порушені.

Як уже зазначалося нами раніше, окрім індивідуальних актів управління, до рішень органів виконавчої влади, що можуть бути оскаржені в адміністративному порядку, належать й нормативно-правові акти. У науковій літературі вчені-адміністративісти стоять на позиції того, що НПА є предметом адміністративного оскарження, однак указують, що такий порядок оскарження НПА не є розповсюдженим [4], [5, с.10].

Приєднуємося до позиції науковців стосовно особливості адміністративного оскарження НПА та вважаємо за необхідне розглянути його особливості. Відмітимо, що дослідження та аналіз оскарження актів нормативного характеру органів виконавчої влади в адміністративному порядку буде проведено нами базуючись на системі органів виконавчої влади. Відповідно до Наказу Міністерства юстиції України «Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів» від 12.04.2005 р. № 34/5 нормативно-правовий акт – це офіційний письмовий документ, прийнятий уповноваженим на це суб'єктом нормотворення у визначеній законодавством формі та за встановленою законодавством процедурою, спрямований на регулювання суспільних відносин, що містить норми права, має неперсоналізований характер і розрахований на неодноразове застосування [6]. Необхідно зауважити, що вказане визначення НПА не єдине, що закріплене в чинному законодавстві. Так, у Роз'ясненні Президії Вищого Арбітражного Суду України від 26.01.2000 № 02-5/35 під нормативним актом розуміється прийнятий уповноваженим державним чи

іншим органом у межах його компетенції офіційний письмовий документ, який встановлює, змінює чи скасовує норми права, носить загальний чи локальний характер та застосовується неодноразово. Однак, слід підкреслити, що в Україні й досі не закріплене визначення НПА на рівні закону, хоча за роки незалежності було внесено кілька законопроектів стосовно НПА, що мали комплексний характер, проте жоден із них не пройшов всі читання та не знайшов свого втілення у формі закону. В останньому Проекті Закону «Про нормативно-правові акти» від 12.12.2012 № 0922, що був внесений народним депутатом Мірошніченком Ю.Р., нормативно-правовий акт визначається як офіційний документ, прийнятий (виданий) уповноваженим на це суб'єктом у визначених законом формі та порядку, який встановлює норми права для неозначеного кола осіб і розрахований на неодноразове застосування [7].

З огляду на всі вищевикладені дефініції НПА, можна стверджувати, що однією з ознак НПА є його видання спеціальним суб'єктом, тобто суб'єктом нормотворення. Зважаючи на це, не всі органи виконавчої влади згідно з нормами чинного законодавства можуть бути такими суб'єктами. Так, відповідно до пункту 9 Типового положення про територіальні органи міністерства та іншого центрального органу виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 року № 563, територіальні органи у межах своїх повноважень видають виключно накази організаційно-розпорядчого характеру [8]. У зв'язку з цим вбачається можливим говорити про те, що територіальні органи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади не уповноважені на видання актів нормативного характеру, якщо інше не передбачено положеннями про них. На підтвердження такої нашої позиції наведемо приклад зі Звіту про проведену роботу Головного управління юстиції у Харківській області «Інформація про роботу Головного управління юстиції у Харківській області з питань державної реєстрації нормативно-правових актів у 1 півріччі 2013 року». Відповідно до нього за результатами проведеної безвиїзної перевірки копії наказу Державної податкової служби у Харківській області, Державної фінансової інспекції в Харківській області від 08 квітня 2013 року № 85/77 «Про затвердження порядку взаємодії державної податкової служби в Харківській області та державної фінансової інспекції в Харківській області при проведенні контрольних заходів та реалізації ревізійних матеріалів» Головним управлінням юстиції у Харківській області було встановлено, що наказ є нормативно-правовим актом, який було прийнято цими органами з порушенням пункту 9, зазначеного нами раніше Типового положення. Враховуючи те, що Державна податкова служба у Харківській області та Державна фінансова інспекція в Харківській області, відповідно до положень про них, не мають статусу суб'єкта нормотворення та права на прийняття нормативно-правових актів, Головним управлінням юстиції у Харківській області направлено листа щодо необхідності його скасування. Наказом Головного управління Міністерства доходів і зборів у Харківській області, Державної фінансової інспекції в Харківській області від 18 липня 2013 року № 68/162 вищезазначений наказ було скасовано.

Стосовно центральних органів виконавчої влади (далі – ЦОВВ), до системи яких входять міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, то згідно з положеннями Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 № 3166-VI вони є суб'єктами нормотворення. Відповідно до вказаного Закону «накази центрального органу виконавчої влади або їх окремі положення можуть бути оскаржені фізичними та юридичними особами до адміністративного суду в порядку, встановленому законом». [9] Тобто судовий порядок оскарження НПА міністерств та інших центральних органів виконавчої влади прямо передбачений, на відміну від адміністративного. Однак, на нашу думку, це не позбавляє громадянина можливості скористатися своїм конституційним правом на оскарження та подати адміністративну скаргу на НПА ЦОВВ до Кабінету Міністрів України, оскільки у такому випадку діє загально-дозвільний принцип – «дозволено все, що не заборонено законом». Цей принцип зумовлює зміст і спрямованість поведінки людини та всіх інститутів громадянського суспільства, яким гарантується можливість діяти будь-яким чином та у будь-який спосіб, не порушуючи індивідуальну свободу, права інших людей чи законодавчо встановлені заборони. [10] Тобто вважаємо, що словосполучення, використане законодавцем у Законі України «Про центральні органи виконавчої влади», «можуть бути оскаржені фізичними та юридичними особами до адміністративного суду» носить диспозитивний (рекомендаційний) характер, а не імперативний, тому адміністративне оскарження НПА міністерств та інших центральних органів виконавчої влади все ж таки можливе. Підтвердженням диспозитивності вказаної норми та можливості адміністративного оскарження можуть слугувати:

– по-перше, існуючі законодавчо закріплені імперативні норми стосовно оскарження рішень, дій або бездіяльності органів виконавчої влади, а саме: стаття 27 Закону України «Про Вищу раду юстиції» від 15.01.1998 № 22/98-ВР говорить про те, що «Акти Вищої ради юстиції можуть бути оскаржені виключно до Вищого адміністративного суду України в порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України». [11] Тобто носить імперативний характер та не надає скаржнику інших шляхів для оскарження. Зазначимо, що положення статті 27 вказаного Закону визнано конституційними Рішенням Конституційного Суду N 2-рп/2011 від 11.03.2011;

– по-друге, відповідно до статті 19 Закону України «Про звернення громадян» орган державної влади, що розглядає скарги, в межах своїх повноважень зобов'язаний скасовувати або змінювати оскаржувані рі-

шення у випадках, передбачених законодавством України, якщо вони не відповідають закону або іншим нормативним актам. Повертаючись до ЦОВВ та їх актів, відзначимо, що згідно з положеннями чинного законодавства, вищестоящим органом відносно центральних органів виконавчої влади є Кабінет Міністрів України. Він розглядає звернення громадян відповідно до Закону України «Про звернення громадян» та в порядку, встановленому Регламентом Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 № 950. Уряд має право скасовувати акти міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, таке повноваження Уряду закріплене у Законі України «Про центральні органи виконавчої» та продубльоване в Законі України «Про Кабінет Міністрів України» від 07.10.2010 № 2591-VI.

Таким чином, аналіз вищевикладених положень чинного законодавства, на нашу думку, дозволяє дійти висновку про можливість як судового, так і адміністративного оскарження НПА центральних органів виконавчої влади.

Центральні органи виконавчої влади здійснюють свої повноваження на місцях не лише через територіальні органи, а й через інші органи, які входять в їх структуру. Діяльність таких органів, їх компетенція, повноваження, права та обов'язки регулюються спеціальними актами. У деяких випадках ці органи виступають суб'єктами нормотворення, така можливість прямо передбачена положеннями про них. Так, наприклад, Харківський прикордонний загін, відповідно до Положення про орган охорони державного кордону Державної прикордонної служби України, затвердженого Наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України від 15.02.2005 №116, є органом охорони державного кордону, основною оперативно-службовою ланкою Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ), на яку покладаються охорона визначеної ділянки державного кордону самостійно чи у взаємодії з іншими органами охорони державного кордону та Морською охороною, забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму, а також здійснення в установленому порядку прикордонного контролю і пропуску через державний кордон України осіб, транспортних засобів, вантажів [12]. Харківський прикордонний загін, в особі його начальника, уповноважений на видання наказів про встановлення режиму в пунктах пропуску через державний кордон України за погодженням з відповідними органами, а в місцевих пунктах пропуску з органами місцевого самоврядування про встановлення додаткових режимних правил у приміщеннях і місцях, де здійснюється прикордонний контроль, а також інших обмежень для запобігання незаконному перетинанню державного кордону в пунктах пропуску через державний кордон України. Зазначені накази підлягають державній реєстрації в установленому порядку. У 2012 році Головним управлінням юстиції у Харківській області було зареєстровано ряд наказів Харківського прикордонного загону як актів, що носять нормативний характер. Це такі як: Наказ Харківського прикордонного загону від 31.03.2012 № 384 «Про затвердження Режимних правил у міждержавному пункті пропуску для автомобільного сполучення «Піски», Наказ від 28.12.2011 № 1359 «Про затвердження Технологічної схеми пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів через державний кордон у пункті пропуску для повітряного сполучення «Харків» та ін. Тому вважаємо, що Харківський прикордонний загін є суб'єктом нормотворення, у зв'язку з цим можливе оскарження його наказів в адміністративному порядку до вищестоячого органу: до територіального органу ДПСУ – до Східного регіонального управління ДПСУ або до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону – до Адміністрації ДПСУ.

До системи органів виконавчої влади також входять місцеві державні адміністрації на чолі з їх головами. Відповідно до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 № 586-XIV голова державної адміністрації на виконання Конституції України, законів України, актів Президента України, щорічного послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України, актів Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону забезпечують нормативно-правове регулювання власних і делегованих повноважень, видає розпорядження, що можуть мати нормативний характер [13]. Прикладом цього можуть слугувати Розпорядження Голови Харківської обласної державної адміністрації від 27.03.2012 № 178 «Про затвердження нормативів доходів громадян від земельних ділянок», Розпорядження від 10.04.2012 № 209 «Про заборону відвідування населенням хвойних лісів і в'їзду до лісів області транспортних засобів у період високої пожежної небезпеки протягом 2012 року» зареєстровані як НПА Головним управлінням юстиції у Харківській області. Згідно з положеннями, зазначеного нами Закону, акти місцевих державних адміністрацій, що суперечать Конституції України, законам України, рішенням Конституційного Суду України, актам Президента України та Кабінету Міністрів України або інтересам територіальних громад чи окремих громадян, можуть бути оскаржені до органу виконавчої влади вищого рівня або до суду. Тобто можна говорити про можливість адміністративного оскарження НПА, що видані головами місцевих державних адміністрацій.

Отже, беручи до уваги вищевикладене, вважаємо, що нормативно-правові акти не всіх органів виконавчої влади можуть бути оскаржені в адміністративному порядку. Не можна оскаржити в адміністративному порядку акти нормативного характеру територіальних органів міністерств та інших центральних органів, оскільки вони не є суб'єктом нормотворення. Якщо інше не передбачено положеннями про них.

З огляду на висловлену нами тезу стосовно можливості адміністративного оскарження НПА, вважаємо за можливе говорити про доцільність внесення змін до Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади» від 28.12.1992 № 731. Як відомо, задля того, аби нормативно-правовий акт набрав законної сили, він повинен пройти процедуру реєстрації, яка визначена згаданою нами Постановою. Державну реєстрацію НПА здійснює Міністерство юстиції України та його управління в залежності від органу, що видав НПА. Положення цієї Постанови стосовно процедури самої реєстрації НПА видаються нам досить зрозумілими на відміну від положень, котрі стосуються скасування державної реєстрації. Так, у п.17 Постанови визначаються випадки, з настанням яких рішення про державну реєстрацію нормативно-правового акта може бути скасовано. Серед них є підпункт «б» «набрання законної сили судовим рішенням про визнання нормативно-правового акта незаконним чи таким, що не відповідає нормативно-правовому акту вищої юридичної сили, повністю або в окремій його частині» [14]. Йде мова про можливість оскарження НПА в судовому порядку. Однак, серед підстав для скасування рішення про державну реєстрацію НПА, що зазначені в п. 17, скасування НПА в адміністративному порядку відсутнє. Хоча, слід зазначити, що перелік випадків, за яких рішення про державну реєстрацію НПА може бути скасоване, не є вичерпним. На наш погляд, це породжує правову невизначеність, а тому пропонуємо доповнити п. 17 Постанови КМУ від 28.12.1992 № 731 підпунктом «б-1» та викласти його у такій редакції: «скасування нормативно-правового акту органу виконавчої влади вищестоящим органом, якщо положення цього акту не відповідають закону або іншим нормативним актам вищої юридичної сили, повністю або в окремій його частині».

Висновки. На основі проведеного аналізу ми можемо зробити висновок, що на сьогодні, відповідно до положень чинного законодавства, в Україні передбачене та існує адміністративне оскарження індивідуальних актів управління та нормативно-правових актів. Але такий порядок оскарження може бути застосований не до всіх НПА органів публічної влади, що входять до системи органів виконавчої влади, що в свою чергу зумовлює пошуки удосконалення механізму адміністративного оскарження в подальших наукових дослідженнях.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право підручник / Ю.П. Битяк (кер.авт.кол.), В.М. Гарашук, В.В. Богущкий та ін.; за заг.ред.Ю.П. Битяка, В.М. Гарашука, В.В. Зуй. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Х.: Право, 2012. – 656 с.
2. Роз'яснення Президії Вишого Арбітражного Суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з визнанням недійсними актів державних чи інших органів» від 26.01.2000 № 02-5/35 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v5_35800-00 . – заголовок з екрану.
3. Державне управління проблеми адміністративно-правової теорії та практики / За заг. ред. В.Б.Авер'янова. – К.: Факт, 2003. – 384 с.
4. Присяжнюк А.Й. Правове регулювання адміністративного оскарження рішень органів виконавчої влади. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nvknvsv/2012_1/prisagn.htm . – заголовок з екрану.
5. Рябенко Я.С. Оскарження нормативно-правових актів в адміністративному судочинстві / Я.С. Рябенко. За аг.ред. к.ю.н., доц. В.В. Зуй. – Харків: Видавництво «ФІНН», 2011. – 136 с.
6. Наказ Міністерства юстиції України «Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів» від 12.04.2005 р. № 34/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05> . – заголовок з екрану.
7. Проект Закону «Про нормативно-правові акти» від 12.12.2012 №0922 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45021 . – заголовок з екрану.
8. Типове положення про територіальні органи міністерства та іншого центрального органу виконавчої влади, затвержене постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 року № 563 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/563-2011-п> . – заголовок з екрану.
9. Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 № 3166-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3166-17/page> . – заголовок з екрану.
10. Веніславський Ф. Спеціально-дозвільний принцип у конституційно-правовому регулюванні / Ф. Веніславський. // [Електронний ресурс]. В. Белєвцева, Ю. Битяк. Правові науки України (Збірник наукових праць) / 2009. – 300 с. Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-10078.html> . – заголовок з екрану.
11. Закон України «Про Вищу раду юстиції» від 15.01.1998 № 22/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/22/98-вр> . – заголовок з екрану.
12. Наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України «про затвердження Положення про орган охорони державного кордону Державної прикордонної служби України» від 15.02.2005 №116 [Елек-

тронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0294-05> . – заголовок з екрану.

13. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 № 586-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14> . – заголовок з екрану.

14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади» від 28.12.1992 № 731 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/731-92-п> . – заголовок з екрану.

БЛИК В. О.,
здобувач кафедри економічної безпеки
(Національна академія
внутрішніх справ)

УДК 342.92

КОМПЕТЕНЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ ДСБЕЗ УКРАЇНИ

У статті досліджуються питання компетенції працівників підрозділів ДСБЕЗ у боротьбі з економічними правопорушеннями.

Ключові слова: компетенція, компетенція підрозділів ДСБЕЗ України, повноваження підрозділів ДСБЕЗ України, працівники підрозділів ДСБЕЗ, економічні правопорушення, діяльність підрозділів ДСБЕЗ України.

В статье исследуются вопросы компетенции сотрудников подразделений ГСБЭП в борьбе с экономическими правонарушениями.

Ключевые слова: компетенция, компетенция подразделений ГСБЭП Украины, полномочия подразделений ГСБЭП Украины, сотрудники подразделений ГСБЭП, экономические правонарушения, деятельность подразделений ГСБЭП Украины.

In the article questions the competence of the staff departments SSCEC against economic crimes.

Key words: competence, competency units of SSCEC of Ukraine, of authority of SSCEC divisions of Ukraine, staff of SSCEC divisions, economic crimes, the activity of SSCEC divisions of Ukraine.

Вступ. Роль правоохоронних органів у забезпеченні економічної безпеки держави була і залишається провідною. Особливо це характерно для кризових умов, у яких перебуває сучасне українське суспільство. Органи внутрішніх справ України спрямовують свої зусилля на захист життя, здоров'я, майна та інших передбачених законом прав громадян. Основною службою, яка протидіє економічній злочинності, є Державна служба боротьби з економічною злочинністю (далі – ДСБЕЗ). Проте у багатьох регіонах нашої держави рівень попередження та викриття злочинів у сфері економіки, зокрема, у кредитно-фінансовій, зовнішньоекономічній, господарській, торгово-комерційній, на ринку енергоресурсів залишається недостатнім. Водночас роль підрозділів ДСБЕЗ України та їх місце в механізмі забезпечення реалізації економічної безпеки та боротьби з економічними правопорушеннями визначається обсягом, змістом їх компетенції та відповідальності. Сьогодні, особливо в умовах нових змін до законодавства, дослідження зазначеного питання набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням адміністративного права і процесу управління в ОВС, у т.ч. проблематиці удосконалення статусу ОВС України, зокрема їх компетенції, присвячували наукові праці такі видатні українські науковці: К.В. Антонов, П.В. Берназ, М.С. Головань, О.Ю. Горбунова, С.Д. Гусарев, Ю.Ф. Кравченко, В.М. Плішкін, Г. П'ятакова, О.С. Ткаченко, Ю.Ю. Хилько та ін. Незважаючи на значні наукові здобутки щодо компетенції правоохоронних органів, питання компетенції підрозділів ДСБЕЗ України залишаються недостатньо висвітленими.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз компетенції працівників підрозділів ДСБЕЗ України в сучасних умовах, визначення окремих недоліків та розроблення шляхів їх усунення.

Результати дослідження. Компетенція та відповідальність є невід'ємним стрижнем правового статусу підрозділів ДСБЕЗ України, а також одним з головних чинників, що впливають на ефективність їх діяльності. Слід погодитися з Б.Н. Габричидзе, який правильно відмічає, що дослідження питань компетенції необхідно, по-перше, тому, що воно дозволяє розкрити зміст діяльності державного органу, його реальні функції та їх призначення; по-друге, аналіз компетенції дає можливість вносити обґрунтовані рекомендації та пропозиції щодо удосконалення правового положення органу, зміни та доповнення чинного законодавства [1, с. 93].

